

Gabriel Sala

**Istoria românilor
Sinteză pentru Bacalaureat**

*Eseuri și Abordări cronologice
pentru fiecare capitol
Modele de teste de bacalaureat rezolvate*

ediția a II-a

**Argonaut 94
Cluj-Napoca, 2025**

Sinteza este redactată în conformitate cu programa de bacalaureat la disciplina istorie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SALA, GABRIEL

Istoria românilor : sinteză pentru Bacalaureat : eseuri și abordări cronologice pentru fiecare capitol, modele de teste de bacalaureat rezolvate / Gabriel Sala. - Cluj-Napoca :

Argonaut 94, 2025

ISBN 978-630-95170-2-9

94

Corectură: Andreea Pățcaș

Tehnoredactare: Alex Sala

Copertă: Marian Vultur

© Autorul & Argonaut

Editura Argonaut 94

Calea Dorobanților nr. 55, ap. 15, Cluj-Napoca

Tel. 0730.015.485

e-mail: edituraargonaut@yahoo.com

www.editura argonaut.ro

Cuprins

Perioada antică în spațiul românesc. Introducere utilă înțelegerii istoriei românilor . 9

Capitolul I. Popoare și spații istorice. Romanitatea românilor

în viziunea istoricilor Eseu	15
a. Românii, în scrierile cronicarilor străini, între secolele VII-XII	17
b. Cronicari autohtoni și străini despre români în secolele XV-XVII	17
c. Domnitorul Dimitrie Cantemir și episcopul Inochentie Micu Klein despre români ...	18
d. Franz Sulzer și <i>teoria imigraționistă</i> vs. <i>Școala Ardeleană</i> și <i>teoria continuității</i>	18
e. Transformarea <i>Teoriei imigraționiste</i> în <i>Teoria lui Roesler</i> sau <i>Teoria roesleriană</i> ..	19
f. Reargumentarea <i>teoria imigraționiste</i> și reacții autohtone în secolul XX	19

Capitolul I. Popoare și spații istorice. Romanitatea românilor în

viziunea istoricilor Abordare cronologică	21
1. Românii în cronici medievale între secolele VII-XII	23
2. Românii, în atenția umaniștilor italieni, în secolul XV	23
3. Românii în atenția cronicarilor români și străini în secolele XVI-XVII	24
3.a. Nicolaus Olahus, Diaconul Coresi, Grigore Ureche și Miron Costin despre români	24
3.b. Cronicari sași și străini despre români	24
4. Lupta pentru emancipare națională în secolul XVIII. Supplex Libellus și Supplex Libellus Valachorum. Afirmarea <i>Teoriei imigraționiste</i>	25
5. Roesler versus A.D. Xenopol în a doua jumătate a secolului XIX	26
6. Realitate istorică și falsificare a istoriei în secolul XX	27

Capitolul II. Secolul XX - între democrație și totalitarism.

Ideologii și practici politice în România și în Europa Eseu	29
a. Europa între democrație și totalitarism în perioada interbelică. Comunizarea Rusiei.	31
b. Totalitarismul de extremă dreaptă: Italia fascistă și Germania nazistă	32
c. Războiul Rece și <i>cortina de fier</i>	32
d. Democrație și monarhie constituțională românească în perioada interbelică	33
e. Autoritarism carlist și antonescian. Totalitarismul comunist sub Dej și Ceaușescu ...	33

Capitolul II. Secolul XX - între democrație și totalitarism.

Ideologii și practici politice în România și în Europa Abordare cronologică	35
1. Europa în perioada interbelică	37
1.a. Ideologii și practici politice democratice	37
1.b. Ideologii și practici politice totalitare	37
1.b.1. Fascismul italian	38
1.b.2. Nazismul sau național-socialismul german	38
1.b.3. Comunismul	39
2. Europa în perioada postbelică	39
3. Democrația românească în perioada interbelică	40
3.a. Partide democratice și extremiste. Ideologii și practici politice	40
3.a.1. Partidul Național Liberal	40
3.a.2. Partidul Național Țărănesc	40

3.a.3. Partidul Comunist Român	40
3.a.4. Legiunea Arhanghelului Mihail	41
3.b. Monarhia	41
4. Regimuri autoritare în România. Ideologie și practică totalitară comunistă	42
4.a. Regimul autoritar al Regelui Carol al II-lea (1938-1940).....	42
4.b. Dictatura militară a generalului Ion Antonescu (1940-1944)	42
4.c. Comunizarea României. Regimul comunist în România (1947-1989)	43
Capitolul III. Constituțiile din România Eseu.....	45
a. Acte preconstituționale românești: prezentare generală, caracteristici.....	47
b. Constituțiile din 1866 și 1923 – fundament ale monarhiei constituționale	47
c. Constituția autoritară carlistă și constituțiile totalitare comuniste.....	48
d. Constituția democratică din 1991	48
Capitolul III. Constituțiile din România Abordare cronologică.....	51
1. Acte preconstituționale	53
1.a. Regulamentele Organice.....	53
1.b. Convenția de la Paris	53
1.c. Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris.....	54
2. Constituțiile României.....	55
2.a. Constituția liberală din 1866	55
2.b. Constituția din 1923, fundament al monarhiei constituționale din România Mare.....	56
2.c. Constituția carlistă din 1938 și dictatura regală	57
2.d. Constituțiile regimului totalitar comunist	57
2.d.1. Constituția din 1948	58
2.d.2. Constituția din 1952	58
2.d.3. Constituția din 1965	59
2.e. Constituția democratică din 1991.....	60
Capitolul IV. Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc (sec. IX-XVIII) Eseu.....	63
a. Întemeierea voievodatului Transilvaniei	65
b. Dobrogea medievală	65
c. Mici formațiuni politice de la est și sud de Carpați	66
d. Întemeierea statelor medievale românești, Țara Românească și Moldova.....	66
e. Obținerea independenței Moldovei și Valahiei	67
f. Organizare și instituții medievale în Valahia, Moldova și Transilvania	67
Capitolul IV. Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc (sec. IX-XVIII) Abordare cronologică.....	69
1. Autonomii locale și instituții centrale în Transilvania secolelor IX-XVIII.....	71
1.a. Venirea ungurilor în Transilvania. Cucerirea voievodatelor românești (sec. IX-XI)	71
1.b. Organizarea Transilvaniei ca principat sub suzeranitate maghiară între 1111 și 1176.....	72
1.c. Organizarea ca voievodat a Transilvaniei și evoluția acestuia între 1176-1541 ...	73
1.d. Transilvania-principat autonom sub suzeranitate otomană între 1541-1699	74
2. Formațiuni politice dobrogene între secolele X-XV	75

3. Formarea și evoluția Țării Românești (secolele XIII-XIV).....	76
4. De la <i>descălecatele</i> lui Dragoș și Bogdan, la statul medieval Moldova în secolul al XIV-lea.....	77
5. Instituții centrale și evoluție instituțională în Țara Românească și Moldova, în secolele IX-XVIII	78
6.a. Domnia	78
6.b. Biserica	79
6.c. Sfatul domnesc	79
6.d. Dregătoriile	79
6.e. Marea Adunare a Țării	80
6.f. Organizarea militară	80
a. Regimul fanariot. Memorii boierești antifanariote	83
b. Revoluția lui Tudor Vladimirescu de la 1821. Regulamentele organice.....	83
c. Proiecte politice propuse de revoluționarii români la 1848	84
d. Unirea Moldovei cu Valahia. Domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866)	84
e. Evoluția României Mici sub Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen.....	85
f. Aderarea României la <i>Puterile Centrale</i> . Memorandumul transilvănenilor	85
g. România în Primul Război Mondial. Formarea României Mari la 1918.....	86

Capitolul V. Statul român modern: de la proiect politic la realizarea

României Mari (sec. XVIII-XX) Abordare cronologică	87
1. Regimul fanariot. Transilvania sub stăpânire habsburgică în secolul al XVIII-lea.....	89
2. Revoluția lui Tudor Vladimirescu de la 1821 și căderea regimului fanariot. Regulamentele Organice din 1831/1832	90
3. Revoluția de la 1848 din Transilvania și Principate	91
4. Unirea Moldovei cu Valahia sub Alexandru Ioan Cuza (1859-1866). Regatul României. Transilvania în Imperiul Austro-Ungar.....	92
5. Războiul de independență. Evoluția internă și internațională a României mici la sfârșit de secol al XIX-lea. Memorandumul românilor transilvăneni	93
6. Războaiele Balcanice (1912-1913). Primul Război Mondial (1914-1918).....	95
7. Marea Unire de la 1918. Formarea României Mari.....	96

Capitolul VI. România și concertul european: de la „Criza Orientală”

la marile alianțe ale secolului XX Eseu	99
a. Războiul de independență 1877-1878. Tratatetele de pace de la San Stefano și Berlin.....	101
b. Aderarea la <i>Puterile Centrale</i> . Războaiele balcanice din 1912-1913. Cadrilaterul ..	101
c. Neutralitate și implicare în Primul Război Mondial. România Mare la 1918	102
d. România Mare, membră-fondatoare a Micii Înțelegeri (1921) și a Înțelegerii Balcanice (1934).....	103
e. Pierderile teritoriale din 1940	103
f. România în Al Doilea Război Mondial.....	103

Capitolul VI. România și concertul european: de la „Criza Orientală”

la marile alianțe ale secolului XX Abordare cronologică	105
1. Războiul de independență 1877-1878. Tratatetele de pace de la San Stefano și Berlin.....	107
2. Recunoașterea independenței României mici.....	108

3. Aderarea la <i>Puterile Centrale</i> . Războaiele balcanice din 1912-1913.	
Tratatul de la București și obținerea Cadrilaterului în dauna Bulgariei	108
4. Alianțe militare, tratative diplomatice și conflict în Primul Război Mondial.	
Formarea României Mari la 1918.....	109
5. România Mare în tratate de pace și alianțe militare în anii '20.....	111
6. Diplomația românească între conferințele și alianțele pentru păstrarea <i>status-quo</i> -ului teritorial și acțiunile statelor revizioniste în anii '30.....	111
7. Tragicul an 1940 și diplomația românească	112
8. România antonesciană în alianțe și tratative de pace în Al Doilea Război Mondial.	113
9. Arestarea lui Antonescu. Alături de Națiunile Unite. Ocupația sovietică	114

Capitolul VII. Spațiul românesc, între diplomație și conflict, în Evul Mediu

și la începuturile modernității Eseu	117
a. Statutul internațional al Țărilor Române în Evul Mediu	119
b. Marii domnitori medievali ai Țărilor Române	119
c. Dependență și autonomie sub suzeranitatea Imperiului Otoman în secolul XVI.....	120
d. Unirea Țărilor Române la 1600 sub Mihai Viteazul	120
e. Țările Române după 1600. Regimul fanariot (1711/1716-1821)	121
1. Mircea cel Bătrân - Domnul Țării Românești (1386-1418)	125
2. Voievodul moldovean Alexandru cel Bun (1400-1432)	126
3. Transilvania sub voievodul român Iancu de Hunedoara (1441-1456)	126
4. Vlad Țepeș în Țara Românească (1448; 1456 - 1462; 1476).....	128
5. Ștefan cel Mare (1457-1504).....	129
6. Mihai Viteazul (1593-1601) - artizan al primei unificări a Țărilor Române.....	131
7. Țările Române în secolul al XVII-lea.....	133
8. Țările Române în relațiile internaționale în secolele XVII-XVIII	133
9. Regimul fanariot	134

Capitolul VIII. România postbelică. Stalinism, național-comunism

și disidență anticomunistă Eseu	135
a. România sub ocupație sovietică. Comunizarea țării între 1945-1947	137
b. Republica Populară Română sub Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965).....	137
c. Regimul dictatorial al lui Nicolae Ceaușescu (1965-1989).....	138
d. Revoluția din 1989.....	139

Capitolul VIII. România postbelică. Stalinism, național-comunism

și disidență anticomunistă Abordare cronologică	141
1. Tranziția spre comunism (23 august 1944 – 30 decembrie 1947).....	143
2. Regimul comunist în România (1948-1989)	144
2.a. Regimul stalinist al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965)	145
2.a.1. Intervalul 1948-1960 - perioada de supunere totală față de Moscova.....	145
2.a.1.a. Ascensiunea lui Dej. Eliminarea inamicilor din interiorul și din exteriorul partidului	145
2.a.1.b. Sovietizarea economiei în perioada stalinistă prin naționalizare și colectivizare	146
2.a.2. Perioada subordonării totale față de Uniunea Sovietică (1948-1960).....	146
2.a.2.a. Obediența față de ruși manifestată pe plan extern	146
2.a.2.b. Perioada subordonării față de ruși manifestată pe plan intern	147
2.a.2. Intervalul 1960-1965 - perioada de insurgență a lui Dej, față de Moscova..	147

2.b. Național-comunismul lui Nicolae Ceaușescu (1965-1989). <i>Epoca de aur</i>	148
2.b.1. Prima etapă: 1965-1974. Consolidarea puterii lui Ceaușescu pe fondul politicii de destindere a regimului.....	148
2.b.2. A doua etapă: 1974-1989. Criza regimului ceaușist din anii '80. Căderea regimului	149
1. Dizidența și rezistență anticomunistă	150
3.a. Rezistența în epoca stalinismului lui Dej	150
3.b. Disidența anticeaușistă în „Epoca de aur”	150
3.b.1. Greve și manifestații de protest.....	150
3.b.2. Disidență în interiorul nomenclaturii PCR.....	151
3.b.3. Disidența intelectualilor	151
Capitolul IX. România în perioada „Războiului Rece” Eseu	153
a. SUA vs. URSS. Alianțe politico-militare și economice în Războiul Rece.....	155
b. România lui Dej în Războiul Rece (1947-1965)	155
c. România lui Ceaușescu în Războiul Rece (1965-1989)	156
Capitolul IX. România în perioada „Războiului Rece”	
<i>Abordare cronologică</i>.....	159
1. Caracteristici ale Războiului Rece. Alianțe economice și militare	161
2. România lui Gheorghe Gheorghiu-Dej în Războiul Rece (1947-1965)	162
2.a. 1948-1958 - Perioada docilității servile față de U.R.S.S.	162
2.b. Depărtarea de Moscova (1960-1965).....	162
3. România lui Nicolae Ceaușescu în Războiul Rece (1965-1989).....	163
3.a. Depărtarea de Moscova. Aproximarea de Occident (1965 - finele anilor '70).....	163
3.b. Criza anilor '80	164
Modele de subiecte rezolvate pentru examenul de bacalaureat.....	165